

VAKFICHE EXAMENCOMMISSIE SECUNDAIR ONDERWIJS

VAK: ALGEMENE ECONOMIE

Dit is de vakfiche algemene economie voor de volgende studierichtingen van de derde graad aso:

economie -moderne talen | economie-wiskunde.

Het vak algemene economie is een childvak van het vak economie, samen met het vak bedrijfseconomie.

Let op: de inhoud van de vakfiche wordt jaarlijks aangepast. Deze vakfiche is geldig van: **1 september 2016 t.e.m. 31 juli 2017.**

INHOUD

Leerdoelen.....	2
Leerinhouden	3
Leermiddelen	17
Verloop en evaluatie van de examens	18

LEERDOELEN

Het vak economie laat de kandidaten toe zich belangrijke economische concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken.

De kandidaten leren nadenken over de waargenomen economische verschijnselen; confronteren de betekenissen die zij eraan geven, met de betekenissen die anderen eraan geven. Dit alles met het oog op het verwerven van een persoonlijk, diepgaand en verankerd kennisbestand, waarvan ook in de toekomst gebruik kan worden gemaakt.

De leerinhouden zijn er op gericht de kandidaten:

- vanuit concrete maatschappelijke contexten inzicht te laten ontwikkelen in de belangrijkste economische concepten en in hun onderlinge verbanden;
- vaardigheden te laten verwerven om deze concepten kritisch te evalueren op hun sterktes en zwaktes;
- vaardigheden te laten verwerven om doelgericht hun kennis en inzicht toe te passen in diverse contexten en vanuit verschillende perspectieven;
- de onderlinge verbanden te laten herkennen van de elementen, die de economische werkelijkheid vormen;
- het bewustzijn bij te brengen dat maatschappelijke problemen naast een economisch ook een ethisch aspect vertonen;
- feiten van opinies te leren onderscheiden;
- inzichten en vaardigheden te laten ontwikkelen, die hen voorbereiden op hun rol als lid van de maatschappij, op verdere studies en op hun latere beroepsloopbaan.

Bij de aanvang van de derde graad heeft de kandidaat de basiscompetenties die de specifieke eindtermen economie tweede graad vereisen, opgebouwd. Hij toont belangstelling voor breed-maatschappelijke en economische actoren en verschijnselen.

Indien de kandidaat in de tweede graad de algemene basiscompetenties in een andere studierichting heeft verworven, moet hij de competenties met betrekking tot de leerinhouden voor de tweede graad economie zelf opbouwen (zie vakfiche tweede graad aso economie)!

LEERINHOUDEN

Op het examen toetsen we kennis en vaardigheden i.v.m. de onderstaande leerinhouden.

leerinhouden

- 1 De economische kringloop
- 2 Markten
- 3 Competitieve markten
- 4 Externe effecten en publieke goederen
- 5 Niet-competitieve en onvolkomen competitieve markten
- 6 Inkomensvorming, inkomensongelijkheid, armoede en herverdeling
- 7 Het bruto binnenlands product (bbp) als welvaartsindicator van een land
- 8 De ontwikkeling van het bbp op lange termijn
- 9 Het geldsysteem
- 10 Internationale economische betrekkingen
- 11 Economische fluctuaties

In de volgende tabellen vind je wat je voor elke leerinhoud moet kennen en kunnen op het examen.

Verderop vind je concrete leermiddelen die je kunnen helpen om deze leerinhouden onder de knie te krijgen.

Wat moet je kennen?	Wat moet je kunnen en doen?
	de economische begrippen m.b.t. de leerinhoud correct omschrijven en gebruiken; de leerinhouden correct verwoorden; grafieken i.v.m. de leerinhoud opstellen, correct lezen, en interpreteren; oefeningen i.v.m. de leerinhoud oplossen;
1 De economische kringloop	
1.1 Gezinnen en bedrijven in de economische kringloop	de economische kringloop met gezinnen en bedrijven opstellen en bespreken;

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
1.2	De overheid in de economische kringloop	de economische kringloop met gezinnen, bedrijven en overheid opstellen en bespreken;
1.3	Het buitenland in de economische kringloop	de economische kringloop met gezinnen, bedrijven, overheid en buitenland opstellen en bespreken;
2	Markten	
2.1	De markt	het begrip markt omschrijven;
2.2	De marktprijs	het begrip marktprijs omschrijven;
2.3	De productmarkt - de arbeidsmarkt – en de vermogensmarkt	de drie marktsoorten (goederen- en dienstenmarkt, arbeidsmarkt en vermogensmarkt) omschrijven; de wederzijdse afhankelijkheid van markten illustreren en verklaren;
3	Competitieve markten	
3.1	De prijsvorming op competitieve markten	
3.1.1	<i>Kenmerken van een markt met volkomen concurrentie</i>	de belangrijkste kenmerken (aantal vragers en aanbieders, homogeen of heterogeen product, open of gesloten, doorzichtig of niet) van een markt met volkomen concurrentie opsommen en bespreken;
3.1.2	<i>Vraag, aanbod en prijsvorming op competitieve markten</i>	
A	De vraag	het begrip markt omschrijven; de diverse markten (product-, arbeids-, financiële en wisselmarkt) omschrijven; het begrip marktprijs omschrijven; het begrip vraag omschrijven; het begrip vraagcurve omschrijven; een individuele vraagcurve grafisch voorstellen; het verloop van een individuele vraagcurve bespreken en verklaren; op basis van individuele vraagcurves een collectieve vraagcurve grafisch voorstellen; een beweging op een vraagcurve grafisch voorstellen, bespreken en verklaren; een verschuiving van een vraagcurve grafisch voorstellen, bespreken en verklaren;
B	Het aanbod	het begrip aanbod omschrijven; het begrip aanbodcurve omschrijven; een individuele aanbodcurve grafisch voorstellen;

Wat moet je kennen?	Wat moet je kunnen en doen?
	<p>het verloop van een individuele aanbodcurve bespreken en verklaren;</p> <p>op basis van individuele aanbodcurves een collectieve aanbodcurve grafisch voorstellen;</p> <p>een beweging op een aanbodcurve grafisch voorstellen, bespreken en verklaren;</p> <p>een verschuiving van een aanbodcurve grafisch voorstellen, bespreken en verklaren;</p>
<p>C</p> <p>De prijsvorming op competitieve markten</p>	<p>de vraag- en aanbodcurve weergeven in een grafiek;</p> <p>de marktprijs en de verhandelde hoeveelheid op de productmarkt grafisch bepalen aan de hand van vraag- en aanbodschemata's bij volkomen concurrentie;</p> <p>met behulp van de wet van vraag en aanbod het tot stand komen van de marktprijs verklaren (de werking van het marktmechanisme) door gebruik te maken van vraag- en aanbodschemata's;</p> <p>de evenwichts- of marktprijs en de verhandelde hoeveelheid op de productmarkt aan de hand van vraag- en aanbodvergelijkingen berekenen en interpreteren bij volkomen concurrentie;</p> <p>het effect van een verschuiving van de vraag- en/of de aanbodcurve op de marktprijs en de verhandelde hoeveelheid op de productmarkt grafisch voorstellen en bespreken;</p>
<p>3.1.3</p> <p><i>De prijselasticiteit van vraag en aanbod</i></p>	
<p>A</p> <p>De prijselasticiteitscoëfficiënt van de vraag</p>	<p>het begrip de prijselasticiteit van de vraag omschrijven;</p> <p>de prijselasticiteit van de vraag berekenen;</p> <p>de bekomen elasticiteitscoëfficiënt interpreteren;</p> <p>de factoren die de prijselasticiteit van de vraag bepalen formuleren</p> <p>het belang van de prijselasticiteit beschrijven en formuleren</p> <p>het verband tussen de prijselasticiteit van de vraag en de omzet formuleren</p> <p>het effect van een prijswijziging op de omzet beschrijven en verklaren aan de hand van de prijselasticiteit van de vraag</p>

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
B	De prijselasticiteitscoëfficiënt van het aanbod	het begrip de prijselasticiteit van het aanbod omschrijven; de prijselasticiteit van het aanbod berekenen; de bekomen elasticiteitscoëfficiënt interpreteren; de factoren die de prijselasticiteit van het aanbod bepalen formuleren;
3.1.4	<i>Effecten van vraag- en aanbodverschuivingen op de prijs bij een elastische/inelastische vraag/aanbod</i>	de effecten van vraag- en aanbodverschuivingen op de prijs grafisch voorstellen en bespreken zowel bij een elastische als een inelastische vraag en een elastisch als een inelastisch aanbod;
3.1.5	<i>De vrije prijsvorming als welvaartsoptimum</i>	
A	Het welvaartsoptimum	aantonen dat de prijsvorming op een competitieve markt leidt tot een welvaartsoptimum;
B	Het consumenten- en het producentensurplus	het consumenten- en het producentensurplus grafisch bepalen;
3.1.6	<i>De signaal- en coördinatiefunctie van het prijsmechanisme</i>	De signaal- en coördinatiefunctie van het prijsmechanisme omschrijven;
3.2	Overheidsinterventies op competitieve markten	argumenteren waarom de overheid ingrijpt op competitieve markten (motieven); de instrumenten die de overheid gebruikt om in te grijpen op competitieve markten opsommen;
3.2.1	<i>Prijsreglementering</i>	
A	Effecten van maximum- en minimumprijszetting	de werking van maximum- en minimumprijszetting grafisch voorstellen en uitleggen; de effecten van maximum- en minimumprijszetting grafisch voorstellen en bespreken;
B	Het welvaartsverlies bij prijsreglementering	aantonen dat de prijsreglementering (maximum- en minimumprijszetting) kan leiden tot welvaartsverlies;
3.2.2	<i>Productiequota</i>	de werking van het opleggen van productiequota grafisch voorstellen en uitleggen; de effecten van productiequota grafisch voorstellen en bespreken;
3.2.3	<i>Belastingen en subsidies</i>	de werking van het heffen van belastingen grafisch voorstellen en uitleggen; de effecten van belastingen grafisch voorstellen en bespreken;

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
		de werking van het toekennen van subsidies grafisch voorstellen en uitleggen; de effecten van subsidies grafisch voorstellen en bespreken;
4	Externe effecten en publieke goederen	een omschrijving en voorbeelden geven van publieke goederen;
4.1	Externe effecten	
4.1.1	<i>Positieve en negatieve externe effecten</i>	een omschrijving en voorbeelden geven van positieve externe effecten; een omschrijving en voorbeelden geven van negatieve externe effecten; verklaren dat de prijsvorming op competitieve markten faalt wanneer zich positieve externe effecten voordoen; verklaren dat de prijsvorming op competitieve markten faalt wanneer zich negatieve externe effecten voordoen;
4.1.2	<i>Oplossingen bij negatieve externe effecten:</i>	analyseren en argumenteren hoe de overheid marktfalen kan bijsturen;
A	Vrijwillige overeenkomsten tussen de betrokken partijen	
B	Het opleggen van beperkingen en reguleringen door de overheid	
C	Belastingen en subsidies	
D	Verhandelbare vergunningen	opsommen welke verhandelbare vergunningen de overheid kan verlenen aan ondernemingen (geluidsabonnementen, verhandelbare emissierechten, ...);
4.2	Publieke goederen	
4.2.1	<i>Begrip</i>	het begrip (quasi-)publieke goederen omschrijven;
4.2.2	<i>Verantwoording voor het verschaffen van publieke goederen door de overheid</i>	verklaren waarom de overheid publieke goederen aanbiedt;
5	Niet-competitieve en onvolkomen competitieve markten	de belangrijkste kenmerken (aantal vragers en aanbieders, homogeen of heterogeen product, open of gesloten, doorzichtig of niet) van markten met onvolkomen concurrentie (monopolie, oligopolie en monopolistische concurrentie) opsommen, bespreken en vergelijken;
5.1	Monopolies	

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
5.1.1	<i>Redenen voor het bestaan van monopolies</i>	de oorzaken van het ontstaan van monopolies opsommen en verduidelijken;
5.1.2	<i>De prijsvorming bij monopolie</i>	
A	Evolutie van de opbrengsten van de monopolist	de totale, gemiddelde en marginale opbrengsten van de monopolist berekenen en grafisch voorstellen; de evolutie van de totale, gemiddelde en marginale opbrengsten van de monopolist bespreken;
B	Evolutie van kosten van de monopolist	de totale, gemiddelde en marginale kosten van de monopolist berekenen en grafisch voorstellen; de evolutie van de totale, gemiddelde en marginale kosten van de monopolist bespreken;
C	De optimale afzet, de prijs en de winst van de monopolist	de prijsvorming bij monopolie grafisch voorstellen en bespreken; de optimale afzet, de prijs en de winst van de monopolist in een grafiek in verband met de prijsvorming bij monopolie aanduiden; aantonen dat de monopolist een prijszetter is en dus een grote invloed heeft op de prijs;
5.1.3	<i>Prijsdiscriminatie</i>	het systeem van prijsdiscriminatie uitleggen; aantonen hoe de monopolist door prijsdiscriminatie zijn winst kan verhogen;
5.2	oligopolie	
5.2.1	<i>Begrip</i>	het begrip oligopolie omschrijven en met voorbeelden illustreren;
5.2.2	<i>Prijsvorming bij oligopolie</i>	de prijsvorming bij oligopolie bespreken en grafisch toelichten; aantonen aan de hand van speltheorie hoe de prijs bij oligopolie tot stand kan komen;
5.3	Monopolistische concurrentie	
5.3.1	<i>Begrip</i>	het begrip monopolistische concurrentie omschrijven en met voorbeelden illustreren;
5.3.2	<i>Prijsvorming bij monopolistische concurrentie</i>	de prijsvorming bij monopolistische concurrentie bespreken en grafisch toelichten;
5.4	Het welvaartsverlies bij monopolistische situaties	aantonen dat monopolistische situaties tot welvaartsverlies leiden;
5.5	Het antitrustbeleid	beschrijven hoe de overheid ingrijpt om het welvaartsverlies in monopolistische situaties te beperken door het voeren van een antitrustbeleid.

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
6	Inkomensvorming, inkomensongelijkheid, armoede en herverdeling	
6.1	De inkomensverdeling en de meting van de inkomensongelijkheid: de Lorenzcurve	inkomensverdeling binnen een land grafisch voorstellen en vaststellen aan de hand van de Lorenzcurve; inkomensverdeling tussen landen vergelijken aan de hand van het Gini-coëfficiënt;
6.2	Oorzaken van inkomensongelijkheid	de oorzaken van inkomensongelijkheid opsommen en bespreken;
6.3	Instrumenten van inkomensherverdeling	de instrumenten van inkomensherverdeling opsommen en bespreken;
6.3.1	<i>De personenbelasting</i>	
A	Het systeem van personenbelasting	het systeem van de personenbelasting verduidelijken;
B	De herverdelende werking van de personenbelasting	de herverdelende werking van de personenbelasting aantonen;
C	De controverse over de hoogte van de personenbelasting	de controverse over de hoogte van de personenbelasting (invloed van een hoge fiscale druk) bespreken;
6.3.2	<i>Sociale zekerheid</i>	
A	Het sociale zekerheidssysteem	het sociale zekerheidssysteem in België bespreken;
B	De herverdelende werking van de sociale zekerheid	de herverdelende werking van de sociale zekerheid aantonen;
C	De controverse over de toekomst van de sociale zekerheid	de controverse over de toekomst van de sociale zekerheid bespreken;
6.4	Armoede en armoedebestrijding	
6.4.1	<i>Meting van armoede</i>	het begrip armoede omschrijven; methodes om de armoede te meten opsommen; de wettelijke, relatieve, absolute en subjectieve methode omschrijven;
6.4.2	<i>De armoedebestrijding</i>	maatregelen die ondernomen kunnen worden om armoede te bestrijden opsommen;
7	Het bruto binnenlands product (bbp) als welvaartsindicator van een land	
7.1	Het begrip bbp	het begrip bbp en bbp per hoofd omschrijven; het bbp als welvaartsindicator definiëren;

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
7.2	Berekeningswijzen van het bbp	de drie berekeningswijzen van het bbp opsommen;
7.2.1	<i>De bestedingsbenadering</i>	het bbp berekenen vanuit de bestedingsbenadering;
7.2.2	<i>De inkomensbenadering</i>	het bbp berekenen vanuit de inkomensbenadering;
7.2.3	<i>De productiebenadering</i>	het bbp berekenen vanuit de productiebenadering (toegevoegde waarde);
7.3	Het nominale en het reële bbp	onderscheid verduidelijken tussen de nominale en de reële evolutie van het bbp;
7.4	Tekortkomingen van het bbp als welvaartsindicator	het begrip welvaart omschrijven; het gebruik van het bbp als welvaartsindicator kritisch evalueren; aantonen dat een toename van het bbp niet noodzakelijk een toename van de welvaart betekent;
8	De ontwikkeling van het bbp op lange termijn	
8.1	Internationale vergelijking van de economische groei	het begrip economische groei omschrijven; de economische groei in België bespreken; de economische groei internationaal vergelijken;
8.2	Determinanten van economische groei	de factoren die de economische groei (kapitaal, arbeid en technologie) opsommen;
8.2.1	<i>Kapitaal</i>	kapitaal als determinant van economische groei bespreken;
A	De rol van het binnenlands sparen bij de kapitaalvorming	de begrippen geld- en kapitaalmarkt toelichten; de rechtstreekse financiering van investeringen in de vorm van aandelen en obligaties omschrijven; de onrechtstreekse financiering in de vorm van investeringen via financiële instellingen omschrijven; de rol van de banken op de geld- en kapitaalmarkten toelichten;
B	De rol van het buitenlandse sparen bij de kapitaalvorming	het begrip buitenlandse sparen omschrijven; de rol van het buitenlandse sparen bij de kapitaalvorming omschrijven; de rol van de buitenlandse investeringen omschrijven; de rol van de Wereldbank omschrijven;

Wat moet je kennen?	Wat moet je kunnen en doen?
8.2.2 <i>Arbeid</i>	arbeid als determinant van economische groei bespreken;
A Indicatoren van arbeidsmarktparticipatie	<p>het begrip arbeidsmarkt omschrijven;</p> <p>het aanbod op de arbeidsmarkt omschrijven;</p> <p>de factoren waarvan het aanbod van arbeidskrachten afhankelijk is formuleren;</p> <p>het begrip bevolking op arbeidsleeftijd of op beroepsactieve leeftijd omschrijven;</p> <p>het begrip economisch actieve of beroepsbevolking omschrijven;</p> <p>het begrip werkenden omschrijven;</p> <p>het begrip werklozen omschrijven;</p> <p>het begrip economische inactieve bevolking omschrijven;</p> <p>het begrip activiteitsgraad omschrijven;</p> <p>het begrip participatiegraad omschrijven;</p> <p>het begrip werkgelegenheidsgraad omschrijven;</p> <p>de vraag op de arbeidsmarkt omschrijven;</p> <p>de factoren waarvan de vraag naar arbeidskrachten afhankelijk is formuleren;</p> <p>aantonen dat de vraag naar arbeid een afgeleide vraag is;</p> <p>de werking van het marktmechanisme op de arbeidsmarkt met behulp van het vraag- en aanbodschema illustreren;</p> <p>het onevenwicht van de arbeidsmarkt (werkloosheid/knelpuntberoepen) omschrijven;</p> <p>het ontstaan van werkloosheid bespreken;</p> <p>de verschillende vormen van werkloosheid (conjuncturele, structurele, seizoens-, frictie-, verdoken en technische werkloosheid) bespreken;</p>
B De kwaliteit van arbeid	<p>het begrip arbeidsproductiviteit omschrijven;</p> <p>formuleren op welke wijze de onderneming de productiviteit van haar werknemers kan verhogen;</p> <p>het belang van een productiviteitsstijging duiden vanuit ondernemings- en werknemersperspectief;</p>

Wat moet je kennen?	Wat moet je kunnen en doen?
	illustreren met voorbeelden hoe een onderneming het personeel kan motiveren;
8.2.3 <i>Technologie: het belang van onderzoek en ontwikkeling</i>	technologie als determinant van economische groei bespreken;
8.3 <i>Overheidsmaatregelen ter bevordering van de economische groei</i>	overheidsmaatregelen ter bevordering van de economische groei opsommen;
8.3.1 <i>Het stimuleren van het sparen en het investeren</i>	<p>bespreken waarom de overheid het sparen en investeren stimuleert;</p> <p>bespreken hoe de overheid het sparen en investeren stimuleert;</p> <p>belastingverminderingen als maatregel om het investeren te stimuleren bespreken;</p> <p>subsidies als maatregel om het investeren te stimuleren bespreken;</p> <p>infrastructuurwerken als maatregel om het investeren te stimuleren bespreken;</p> <p>het beschermen van eigendomsrechten als maatregel om het investeren te stimuleren bespreken;</p> <p>het zorgen voor een klimaat van vertrouwen in de overheid en de overheidsinstellingen, ... als maatregel om het investeren te stimuleren bespreken;</p>
8.3.2 <i>Het scholen van de beroepsbevolking</i>	<p>de maatregelen die de overheid kan nemen om de (conjuncturele en structurele) werkloosheid te bestrijden formuleren;</p> <p>uitleggen hoe de overheid door begeleiding en scholing van de beroepsbevolking de werkloosheid bestrijdt en zo de economische groei bevordert;</p>
8.3.3 <i>Het ondersteunen van onderzoek en ontwikkeling</i>	uitleggen hoe de overheid door het ondersteunen van onderzoek en ontwikkeling (Research and Development) de technologische vooruitgang en zo de economische groei bevordert;
9 Het geldsysteem	
9.1 <i>De rol van het geld in de economie</i>	<p>de rol van het geld in de economie beschrijven;</p> <p>de vraag naar geld door gezinnen, ondernemingen, overheid en buitenland bespreken;</p> <p>het aanbod van geld bespreken;</p> <p>de werking van het marktmechanisme op de geldmarkt met behulp van het vraag- en aanbodschaam illustreren;</p>

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
9.2	Chartaal en giraal geld	het onderscheid tussen chartaal en giraal geld weergeven;
9.3	Verklaring van inflatie d.m.v. de kwantiteitstheorie van het geld	het begrip inflatie omschrijven; het begrip deflatie omschrijven; het onderscheid tussen inflatie en deflatie uitleggen; het verschijnsel inflatie verklaren aan de hand van de kwantiteitstheorie van het geld;
9.4	Gevolgen van inflatie	de positieve en negatieve gevolgen van inflatie/deflatie opsommen; de positieve en negatieve gevolgen van inflatie/deflatie bespreken;
10	Internationale economische betrekkingen	
10.1	Verklaring voor internationale handelstransacties	het ontstaan van internationale handel verklaren; de economische verklaringen voor internationale handel (de theorie van de absolute kostenvoordelen van Adam Smith en de theorie van de comparatieve kostenvoordelen van David Ricardo) verklaren; de voordelen van internationale handel opsommen; de voordelen van internationale handel bespreken;
10.2	Handelsbelemmeringen	
10.2.1	<i>Argumenten voor handelsbelemmeringen</i>	argumenten pro en contra handelsbelemmeringen opsommen en bespreken;
10.2.2	<i>Vormen van handelsbelemmeringen</i>	vormen van handelsbelemmeringen (invoerrechten, subsidies en belastingvoordelen, normen en administratieve voorschriften, invoerquota) opsommen; vormen van handelsbelemmeringen bespreken;
10.2.3	<i>De afbouw van handelsbelemmeringen</i>	
A	Multilaterale onderhandelingen en de rol van de Wereldhandelsorganisatie	aantonen hoe de handelsbelemmeringen worden afgebouwd door multilaterale onderhandelingen in het kader van de Wereldhandelsorganisatie
B	Regionale handelszones	aantonen hoe de handelsbelemmeringen worden afgebouwd via de creatie van regionale handelszones; de gelijkenissen en de verschillen tussen een vrijhandelszone, een douane-unie en een

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
		economische unie formuleren;
10.3	De prijs van internationale transacties: de nominale en de reële ruilvoet	
10.3.1	<i>De nominale ruilvoet: de wisselkoers</i>	
A	Vlottende wisselkoersen	<p>het begrip wisselkoers omschrijven;</p> <p>aantonen dat de wisselmarkt een markt met volkomen concurrentie (a.d.h.v. de vier kenmerken) is;</p> <p>het aanbod op de wisselmarkt omschrijven;</p> <p>de vraag op de wisselmarkt omschrijven;</p> <p>bespreken en grafisch voorstellen hoe de wisselkoers op een vrije wisselmarkt tot stand komt;</p> <p>de begrippen appreciatie, depreciatie, devaluatie en revaluatie van een munt uitleggen;</p> <p>de invloed van inflatie/deflatie op de wisselkoers bespreken en grafisch voorstellen;</p> <p>de invloed van intrestverschillen op de wisselkoers bespreken en grafisch voorstellen;</p> <p>de invloed van verwachtingen op de wisselkoers bespreken en grafisch voorstellen;</p>
B	Stabiele wisselkoersen	verklaren hoe de wisselkoers in een systeem van stabiele wisselkoersen tot stand komt;
C	Voor- en nadelen van beide wisselkoerssystemen	de voor- en nadelen van een systeem van vrije wisselkoersen met een systeem van stabiele wisselkoersen vergelijken;
10.3.2	<i>De reële ruilvoet</i>	de reële ruilvoet berekenen en interpreteren;
10.4	De rol van het IMF	de rol en de werking van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) omschrijven en kritisch bespreken;
11	Economische fluctuaties	
11.1	De conjunctuur	
11.1.1	<i>De afwijking tussen het reële bbp en het potentiële bbp</i>	<p>het begrip bruto binnenlands product (bbp) omschrijven;</p> <p>het bruto binnenlands product (bbp) als meetinstrument voor economische groei verklaren;</p>

Wat moet je kennen?	Wat moet je kunnen en doen?
	verklaren dat het potentiële bbp afhankelijk is van de kapitaalgoederenvoorraad en het arbeidspotentieel;
11.1.2 <i>De conjunctuurfasen</i>	het begrip conjunctuur omschrijven; de begrippen hoogconjunctuur en laagconjunctuur omschrijven; de conjunctuurencyclus beschrijven met de juiste termen; de verschillende fasen (depressie - herstel - expansie -recessie) in de conjunctuurencyclus aanduiden en de kenmerken bespreken;
11.1.3 <i>Werkloosheid, inflatie en interestvoeten tijdens de conjunctuurfasen</i>	beschrijven hoe werkloosheid, inflatie en interestvoeten evolueren tijdens de verschillende fasen van de conjunctuur;
11.2 <i>De aggregate vraag</i>	
11.2.1 <i>Het verband tussen inflatie, de interestvoet en het reële bbp</i>	het begrip aggregate vraag omschrijven; het verloop van de aggregate vraagcurve omschrijven; het verloop van de aggregate vraagcurve verklaren; het verband tussen inflatie en het reële bbp verduidelijken; het verband tussen de interestvoet en het reële bbp verduidelijken;
11.2.2 <i>Oorzaken van verschuivingen van de aggregate vraagcurve</i>	een beweging op de aggregate vraagcurve verklaren; een verschuiving van de aggregate vraagcurve verklaren; de oorzaken van verschuivingen van de aggregate vraagcurve opsommen; verduidelijken hoe de aggregate vraagcurve zal verschuiven bij een wijziging (stijging/daling) van de overheidsuitgaven; verduidelijken hoe de aggregate vraagcurve zal verschuiven bij een wijziging (stijging/daling) de inkomstenbelastingen; verduidelijken hoe de aggregate vraagcurve zal verschuiven bij een wijziging (stijging/daling) van de netto-export; verduidelijken hoe de aggregate vraagcurve zal verschuiven bij een wijziging (stijging/daling) van het consumentenvertrouwen;

Wat moet je kennen?		Wat moet je kunnen en doen?
11.3	Overheidsmaatregelen ter bijsturing van de conjunctuur	overheidsmaatregelen ter bijsturing van de conjunctuur opsommen;
11.3.1	<i>Fiscale politiek</i>	
A	De overheidsbegroting	het begrip overheidsbegroting omschrijven;
B	Fiscale politiek als instrument van conjunctuurpolitiek: mogelijkheden en beperkingen	aantonen hoe de overheid de conjunctuur kan bijsturen door het voeren van een gepaste fiscale politiek; de beperkingen van de fiscale politiek in het kader van de conjunctuurpolitiek bespreken;
11.3.2	<i>Monetaire politiek</i>	
A	Doelstellingen van de monetaire politiek van de Europese Centrale Bank (ECB)	de doelstellingen van het monetair beleid van de ECB omschrijven;
B	Instrumenten van monetaire politiek	aantonen hoe de overheid de conjunctuur kan bijsturen door het voeren van een gepaste monetaire politiek;
C	Monetaire politiek als instrument van conjunctuurpolitiek: mogelijkheden en beperkingen	de beperkingen van de monetaire instrumenten in het kader van de conjunctuurpolitiek bespreken;

De examinatoren vertrekken bij het opstellen van het examen steeds vanuit de bovenstaande leerinhouden en leerdoelstellingen en niet vanuit leerwerkboeken! Gebruik bij het studeren steeds de vakfiche als leidraad voor wat je moet kennen en kunnen.

Je krijgt op het examen vragen gespreid over de verschillende delen van de leerstof.

LEERMIDDELEN

Je moet zelf op zoek naar leermiddelen om je examen voor te bereiden. De Examencommissie biedt geen leermiddelen aan. Je kan boeken of cursussen kopen in een (online of tweedehands-) boekhandel of ontleen in een bibliotheek. De bibliotheken van de lerarenopleiding aan de universiteit of de hogeschool bieden heel wat leermiddelen aan in hun collectie. We verwijzen je vaak door naar websites waar je vaak gratis studie- en oefenmateriaal kan vinden.

Bij elke nieuwe editie van de vakfiche actualiseren we deze bibliografie. Toch is het best mogelijk dat bepaalde werken niet meer verkrijgbaar zijn of dat nieuwe werken die al op de markt zijn nog niet zijn opgenomen.

We maken bewust een selectie van leermiddelen die ons op dit ogenblik het meest aangewezen lijken om je voor te bereiden op onze examens. Zo willen we je helpen om je studie efficiënter aan te pakken. Je kan echter ook andere werken, cursussen of audiovisuele middelen gebruiken bij je voorbereiding op het examen.

LEERWERKBOEKEN

Vind je bepaalde leerstof niet in één van de opgegeven hand- of werkboeken, dan zoek je deze natuurlijk ergens anders op.

methode/leerwerkboek	uitgeverij	website	contactgegevens van de klantendienst
Economische Topper 5 - Algemene economie	De Boeck	www.uitgeverijdeboek.be	0800 99 613 bestellingen@deboek.com
Economische Topper 6 - Algemene economie	De Boeck	www.uitgeverijdeboek.be	0800 99 613 bestellingen@deboek.com
OF			
Economix 5 Algemene economie	Pelckmans	www.pelckmans.be	uitgeverij@pelckmans.be 03 660 27 20
Economix 6 Algemene economie	Pelckmans	www.pelckmans.be	uitgeverij@pelckmans.be 03 660 27 20
OF			
Economie online 1ste jaar van de 3de graad Algemene economie	Plantyn	www.plantyn.com	klantendienst@plantyn.com 015 36 36 36
Economie Online 2de jaar van de 3de graad Algemene economie	Plantyn	www.plantyn.com	klantendienst@plantyn.com 015 36 36 36
OF			
Economie direct 5 - Algemene economie	Van In	www.vanin.be	uitgeverij@vanin.be 03 480 55 11
Economie direct 6 - Algemene economie	Van In	www.vanin.be	uitgeverij@vanin.be

VERLOOP EN EVALUATIE VAN DE EXAMENS

Wat breng je mee naar de examens?

Je brengt enkel dit mee:

- 1 een blauwe of zwarte balpen
- 2 een lat
- 3 eventueel corrector

Je gebruikt je eigen schrijfgerief.

schriftelijk examen

Je krijgt op het examen een rekenmachine van de examencommissie.

Puntenverdeling:

Het examen staat op 100 punten.

Hoe verloopt het examen?

HOE LANG DUURT HET EXAMEN?

schriftelijk examen
120 minuten

Het examen duurt twee uur.

Om je schriftelijk examen te kunnen beoordelen moet je handschrift goed leesbaar zijn. Als dat niet het geval is, kunnen we je opdracht(en) niet correct beoordelen.

WELKE SOORTEN VRAGEN MOET JE OPLOSSEN?

gesloten vragen

Bij gesloten vragen formuleer je zelf geen antwoord. **Je kiest een antwoord** uit een aantal mogelijkheden of combineert gegeven elementen om een antwoord samen te stellen.

De meest voorkomende soorten gesloten vragen in onze examens zijn meerkeuzevragen, combinatievragen en ordeningsvragen.

Voor de **meerkeuzevragen** moet je de juiste mogelijkheid kiezen om de vraag te beantwoorden of een zin aan te vullen. Je krijgt daarvoor telkens drie of vier mogelijkheden. Er is altijd maar één juist antwoord.

Een **combinatievraag** is een vraag waarbij je de juiste combinatie maakt tussen twee of meer groepen elementen.

Bij **ordeningsvragen** moet je elementen in een chronologische of andere logische volgorde zetten.

.....

Open vragen zijn vragen waarop je het **antwoord zelf formuleert**.

Dat antwoord kan erg kort zijn maar ook vrij lang.

open vragen

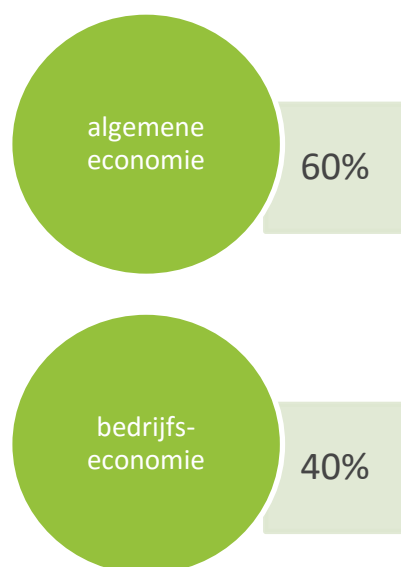
Naast deze indeling in gesloten en open vragen zijn ook combinaties en variaties van vraagvormen mogelijk: vragen over interpretatie en aanvullen van schema's, afbeeldingen, tabellen, grafieken, ... invulvragen, juist – onjuist vragen,

Hoe wordt het totale aantal punten van het examen algemene economie berekend?

Op het platform worden de punten voor de childvakken Algemene economie en Bedrijfseconomie apart weergegeven op 100. Deze examens hebben echter een verschillend gewicht:

Het resultaat dat je voor algemene economie behaalde op 100 wordt omgerekend naar 60% en samengeteld met de resultaten voor bedrijfseconomie op 40%

Met welke beoordelingscriteria evalueren de examinatoren het examen?

Voor de **gesloten vragen**:

moet je het juiste antwoord aanduiden om punten te scoren;

naargelang het vraagtype kan je voor een gedeeltelijk juist antwoord soms ook punten scoren;

is er geen giscorrectie.

Voor **open vragen** bekijken de correctoren of je antwoord

de juiste economische begrippen bevat;

de begrippen die vermeld staan in de tabellen met de leerinhouden correct geschreven zijn;

ondubbelzinnig is en de juiste inhoud bevat;

duidelijk gestructureerd is;

De begrippen die vermeld staan in de tabellen met de leerinhouden (vakjargon) moet je correct kunnen schrijven.

Wij houden echter geen rekening met andere taalfouten.